

КРУК Святослав Васильович,
*курсант факультету службово-бойової
діяльності, 222 навчальної групи,
Київський інститут Національної гвардії
України*

КОЗАК Валентина Андріївна,
*кандидат філологічних наук, доцент кафедри
мовної підготовки, Київський інститут
Національної гвардії України*

ПОМИЛКИ ЯК ПРИЧИНА ПОШИРЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

У загальному редагуванні існує кілька підходів до класифікації помилок (інформаційні, модальні й фактичні, темпоральні, локальні, ситуативні, семіотичні, кодувальні, відображувальні, значеннєві тощо). Помилка може бути як несуттєвою, так і суттєвою: сприяти не просто викривленню чи спотворенню змісту повідомлення, а й поширенню маніпуляцій, дезінформації. Що особливо небезпечно в умовах російсько-української війни. Звернемо увагу на кілька прикладів, у яких помилки суттєво впливають на сприйняття інформації.

1. Висвітлення авіакатастрофи в м. Бровари 18 січня 2023 року на сайті 24 каналу. Упродовж дня на сайті 24 каналу трапляються повідомлення, що містять неточну, часом суперечливу інформацію з помилками. В одних текстах «гелікоптер упав на дитячий садок», в інших «зачепив будівлю», ще в інших упав на територію дитячого садка. Спочатку з'явилось повідомлення, що всіх евакуювали, згодом – що евакуюють. Мова повідомлень не завжди зрозуміла, містить багато вставних слів, професіоналізмів. Некоректними вважаємо спроби авторів публікацій додати емоційності текстам про авіакатастрофу, використовуючи прикметники *жахливий, моторошний* тощо: «Моторошна трагедія у Броварах» [1]; «Трагічна ситуація вимагає детального розслідування» [5], «Місцеві телеграм-канали оприлюднили «жахливі» кадри з місця події» [2]. Неприпустимим вважаємо посилання на телеграм-канали із «сумнівною інформацією».

З-поміж інших помилок, що сприяють викривленню змісту інформації, виокремлюємо такі: некоректне використання сполучників («авіакатастрофа в Броварах та смерть глави МВС» – загибель очільника МВС трапилась унаслідок катастрофи в Броварах, а не одночасно з нею [3]); русизми («полетів у напрямку багатоповерхівки» [2]); невдалий вибір слова («під час падіння вертоліт зачепив дитячий заклад, а потім полетів у напрямку багатоповерхівки, де і зупинився» – дієслова «розбився» і «зупинився» не є синонімами); порушення законів милозвучності; копіювальні помилки.

2. Неточне цитування польського президента Анджея Дуди. У вересні 2023 року низка українських медіа опублікували матеріали, в яких зазначалось, що польський президент порівнює Україну з потопельником. Гучні заголовки – можливість привернути увагу аудиторії. Але під час війни такий підхід особливо небезпечний, адже сприяє поширенню панічних настроїв, маніпуляцій, негативного ставлення до країни, з якою варто підтримувати якнайтепліші взаємини. На думку фактчекерів інформаційного проєкту «По той бік новин», у новинах про те, що Дуда підтримав рішення запровадити односторонні обмеження на імпорт української сільськогосподарської продукції, польський президент не порівнював Україну з потопельником, а вживав сполучення слів «той, хто тоне». «Кардинально суть сказаного це не змінює, осад на душі від його слів лишається, але різниця між «потопельником» і «тим, хто тоне» все ж таки відчутна» [6].

3. Неправдива новина про смерть короля Британії. Низка українських ресурсів 18 березня поширила неправдиву інформацію про те, що король Великої Британії Чарльз III помер у віці 75 років. Автори матеріалів посилались на Букінгемський палац, хоча на сайті резиденції подібної інформації не було. Британська компанія суспільного телерадіомовлення BBC, як і інші локальні медіа про це не повідомляли. Згодом з'ясувалось, що документ із заявою стосовно смерті Чарльза III поширили деякі російські ЗМІ. Насправді скриншот виявився фейком. Небезпека означеної помилки (крім поширення недостовірної інформації) полягає

ще й у тому, що низка українських медіа і досі продовжують брати за основу матеріали з інформаційних ресурсів країни-агресорки.

Отже, в умовах російсько-української війни вага помилок суттєво змінилась. Помилки в медіатекстах стають не просто одним із чинників спотворення інформації, а й підґрунтям для поширення маніпуляцій, дезінформації. Саме тому дуже важливо приділяти більше уваги перевірці інформації перед оприлюдненням. Навіть якщо це зашкодить оперативності.

Список використаних джерел:

1. Падіння вертольота у Броварах: Стерненко показав, що стало з дитячим садком [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: https://24tv.ua/padinnya-gvintokrila-brovarah-18-sichnya-2023-yakteper-viglyadaye_n2238621 (Дата звернення 11.03.2023).
2. У Броварах упав вертоліт: перші фото та відео з місця. URL: https://24tv.ua/padinnya-vertolita-brovarah-18-sichnya-2023-fotovideo_n2238560 (Дата звернення 11.03.2023).
3. Авіакатастрофа в Броварах та смерть глави МВС: хронологія 329 дня війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: https://24tv.ua/329-den-viyni-golovne-za-18-sichnya-2023-roku_n2238120 (Дата звернення 11.03.2023).
4. Диверсія має бути головною версією, – політолог про падіння гелікоптера в Броварах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: https://24tv.ua/padinnya-gelikoptera-brovarah-zaginulokerivnitstvo-mvs_n2238685 (Дата звернення 11.03.2023).
5. Дуда порівняв Україну з потопельником, що може затягнути на глибину і закликав до вдячності URL: <https://tsn.ua/svit/duda-porivnyav-ukrayinu-z-potopelnikom-scho-mozhe-zatyagnuti-na-glibinu-i-zaklikav-do-vdyachnosti-2413273.html> (Дата звернення 20.03.2024).
6. У проєкті «По той бік новин» стверджують, що Дуда не називав Україну «потопельником» URL: <https://detector.media/infospace/article/217096/2023-09-20-u-proiekti-po-toy-bik-novyn-stverdzhuyut-shcho-duda-ne-nazyvav-ukrainu-potopelnykom/>